

KESKI-SUOMEN LIITTO

Keski-Suomen tilanne- ja kehityskuva

Esittelydiat, 23.1.2024

Pirjo Peräaho, pirjo.peraaho@keskisuomi.fi

Kirsi Mukkala, kirsi.mukkala@keskisuomi.fi

Ennätyksellinen maahanmuuttovuosi 2023

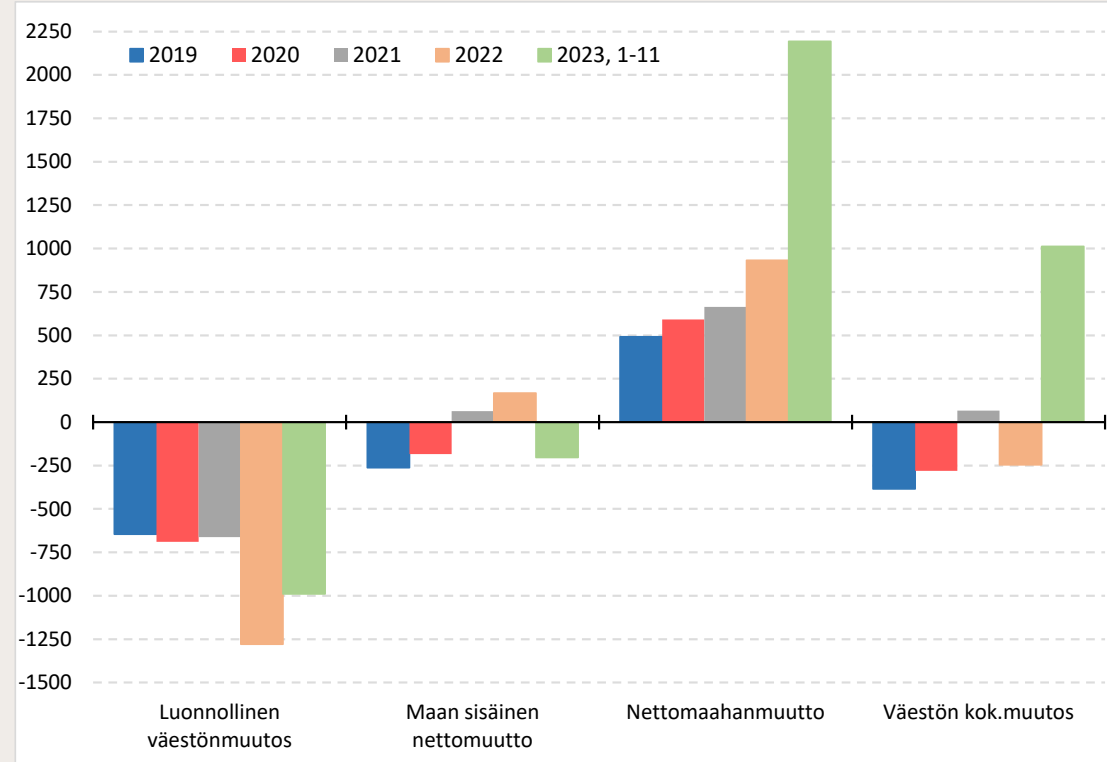
Keski-Suomi on maan viidenneksi suurin maakunta, jonka väestömäärä vuoden 2023 marraskuussa oli 273 450 (5 % maan väestöstä). Väestöstä 70 % on keskittynyt Jyväskylän seudulle.

Vuoden 2023 tiedot ennakoivat poikkeuksellisen reipasta väestömäärän kasvua Keski-Suomeen.

Maahanmuutolla on ollut suuri väestöä lisäävä vaikutus maakunnassa jo pitkään. Vuonna 2023 nettomaahanmuutto oli ennätyksellisen suurta ukrainalaisten hakiessa kotikuntaa. Tämä näkyy myös Jyväskylän ulkopuolella ja pienemmissä kunnissa, joissa maahanmuuton merkitys on yleensä ollut pieni.

Maan sisäinen muuttoliike on vaikuttanut viime vuosina vain vähän Keski-Suomen väestökehitykseen.

Luonnollinen väestömuutos laskee väestömäärää merkittävästi. Tätä selittää erittäin matala syntyvyys ja suuri kuolleisuus.

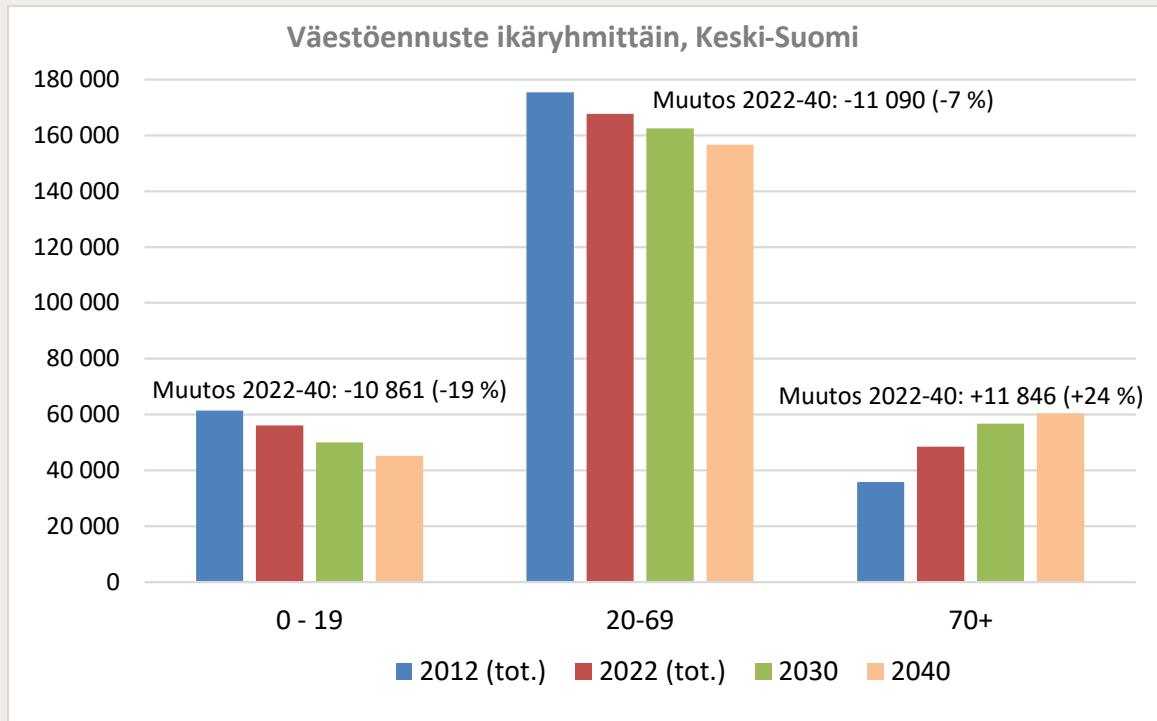

Lähde: Tilastokeskus

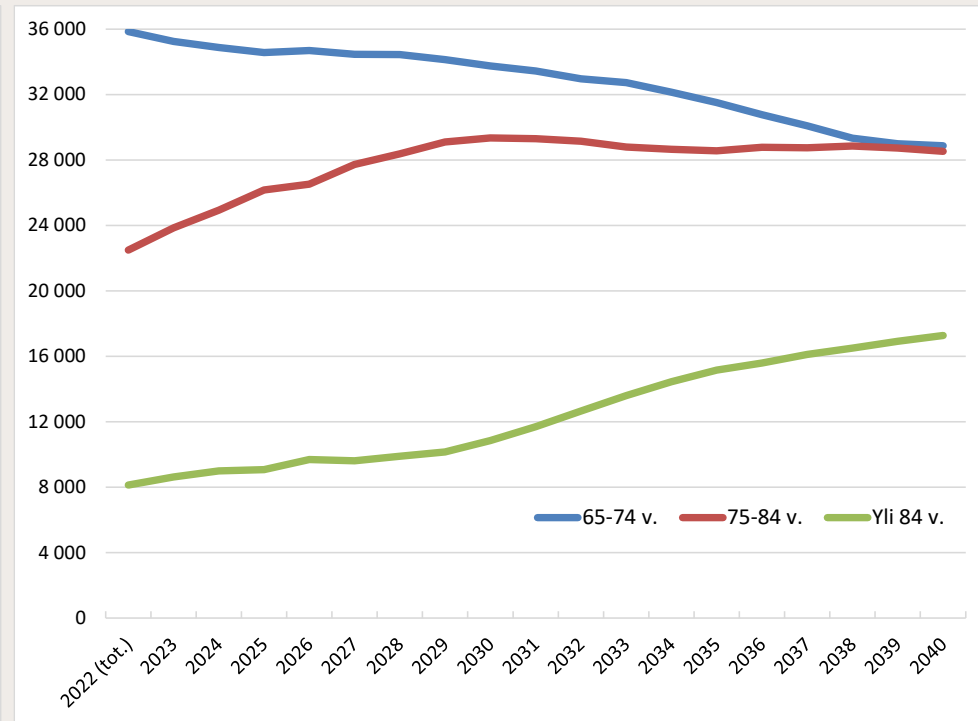
Maan rajat ylittävä muuttoliike		
	Nettomaahanmuutto tammi-marraskuu	
	2022	2023
KESKI-SUOMI	845	2194
Hankasalmi	1	51
Joutsa	9	17
Jyväskylä	725	1427
Jämsä	15	151
Kannonkoski	0	1
Karstula	6	35
Keuruu	31	98
Kinnula	1	5
Kivijärvi	0	1
Konnevesi	-1	25
Kyyjärvi	4	12
Laukaa	21	85
Luhanka	-2	2
Multia	6	8
Muurame	4	11
Petäjävesi	-2	2
Pihtipudas	-3	20
Saarijärvi	-5	21
Toivakka	5	4
Uurainen	4	25
Viitasaari	14	50
Äänekoski	12	143

Väestöennuste haastaa – työikäisten määrä vähenee ja kasvu keskittyy ikääntyneimpiin

Lähde: Tilastokeskus

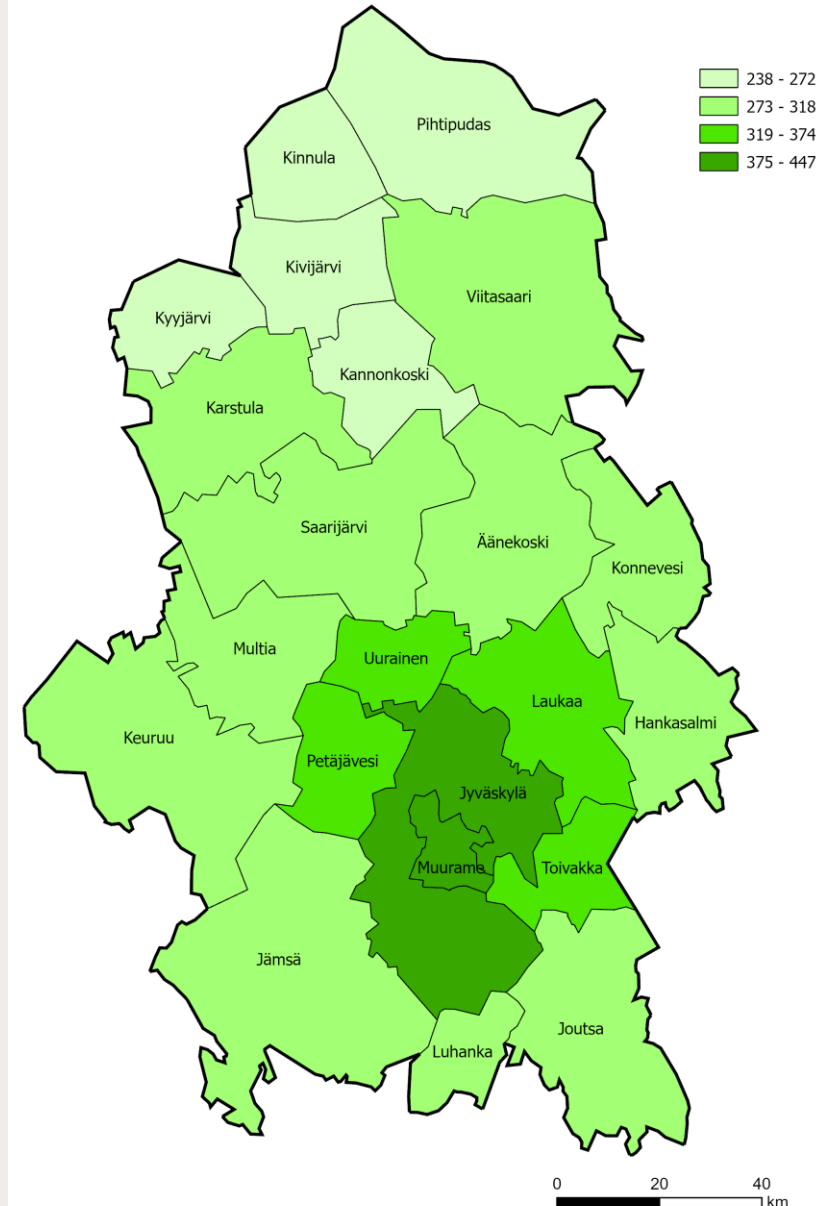

Väestön koulutustaso vaihtelee merkittävästi kuntien välillä

Väestön koulutustasomittain osoittaa perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräisen pituuden henkeä kohti 20 vuotta täyttäneessä väestössä.

Muurame	450
Jyväskylä	437
Laukaa	378
Petäjävesi	366
Uurainen	349
Toivakka	343
Jämsä	321
Keuruu	319
Luhanka	315
Äänekoski	314
Hankasalmi	307
Saarijärvi	302
Konnevesi	299
Karstula	298
Viitasaari	293
Multia	293
Joutsa	288
Pihtipudas	276
Kannonkoski	275
Kinnula	270
Kyyjärvi	258
Kivijärvi	244

Lähde: Tilastokeskus

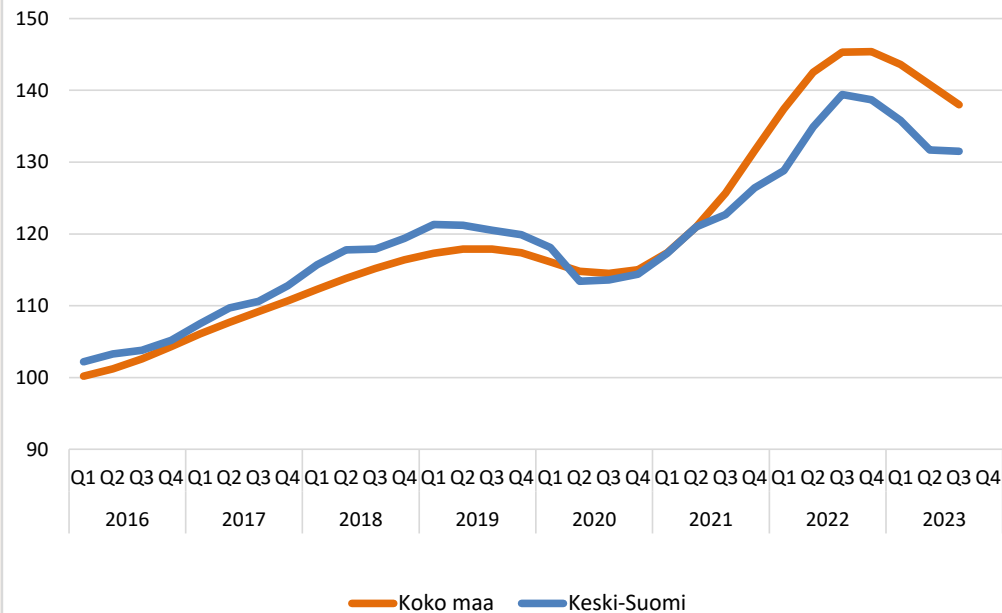

Talouden vauhti hiipui rakentaminen edellä

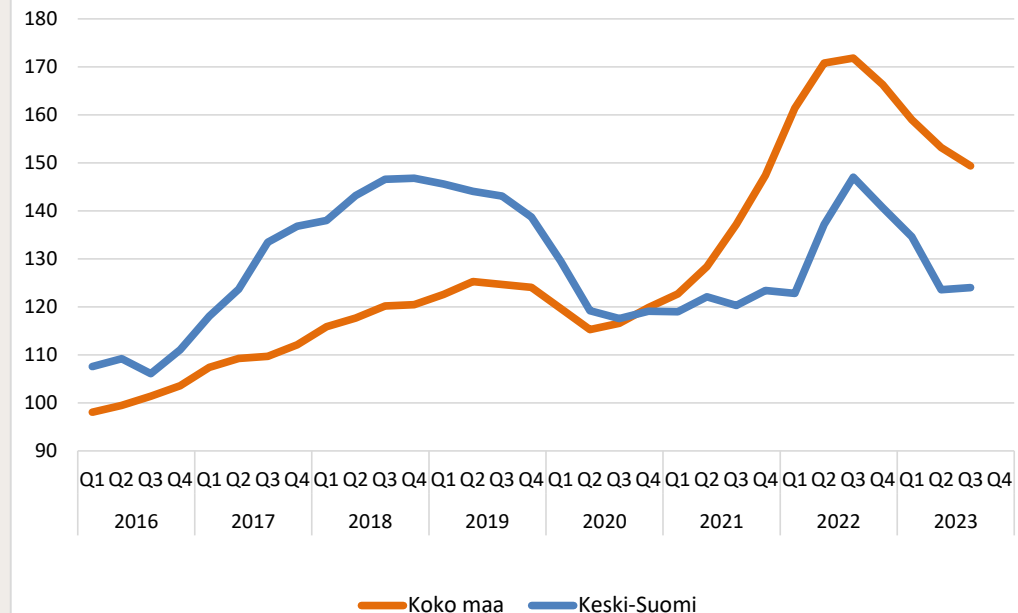
Keski-Suomen yritysten koronaa seurannut vahvan kasvun aika päättyi, kun liikevaihdon kasvu hiipui alkuvuoden 2023 aikana. Yksityiset palvelualat ovat kannatelleet taloutta. Sen sijaan teollisuuden ja erityisesti rakentamisen alan kehitys synkentyi vuoden edetessä.

Haasteena Keski-Suomessa on edelleen vaatimaton vientiliikevaihdon kehitys, vaikkakin UPM:n Kaipolan paperitehtaan lakkautuksesta koituneita menetyksiä on saatu kurottua kiinni.

Yritysten liikevaihdon kehitys 2016-Q3/2023 (trendisarja, 2015=100)

Teollisuusyritysten vientiliikevaihdon kehitys 2016-Q3/2023
(trendisarja, 2015=100)

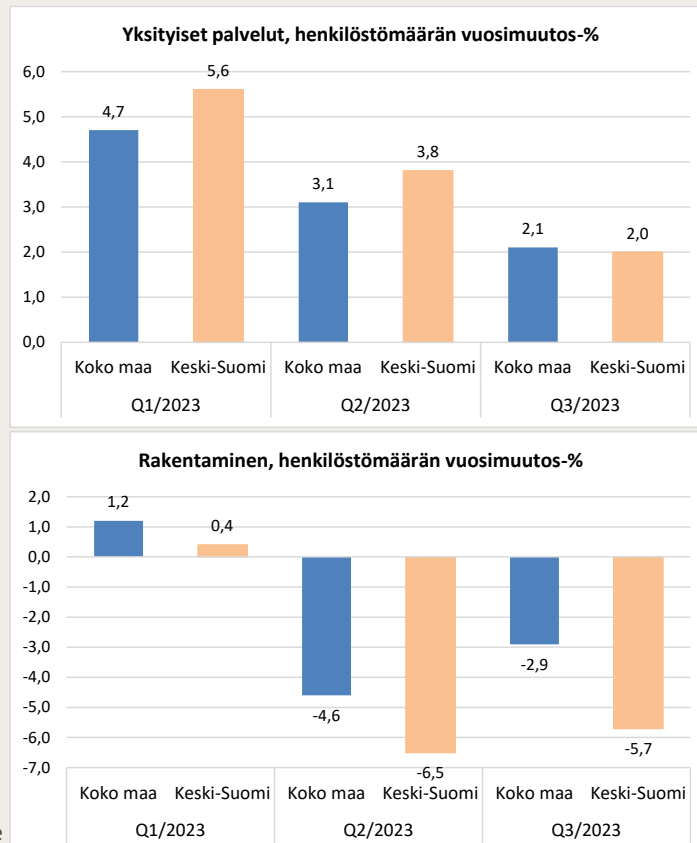
Työmarkkinoilla maltillista heikentymistä

KESKI-SUOMEN LIITTO

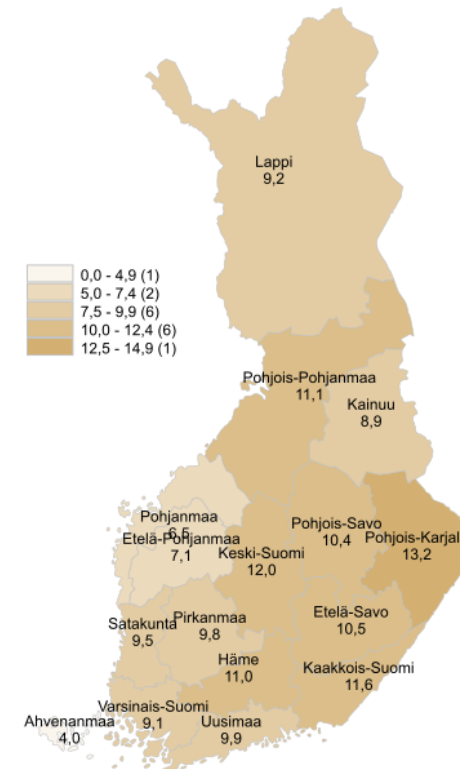
Heikentynyt talouskehitys on heijastunut työmarkkinoille viiveellä ja työvoimaintensiivinen palvelusektori on loiventanut vaikutuksia. Loppuvuonna Keski-Suomessa työttömien määrä ja lomautukset lisääntyivät ja avointen työpaikkojen määrä väheni. Yrityksillä on kuitenkin tahto pitää kiinni osaajista suhdannetilanteen heikkoudesta huolimatta. Taloustilanteen parantuessa rekrytointien odotetaan jälleen kiihtyvän.

Keski-Suomen työttömyysaste oli vuoden 2023 marraskuussa 12,0 %, joka oli maakuntien toiseksi korkein. Vaikka työmarkkinoilla on työvoiman ylitarjontaa, on useilla yrityksillä haasteita työvoiman saatavuudessa.

Lähde: TEM, ToimialaOnline

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta ELY-keskuksittain

TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

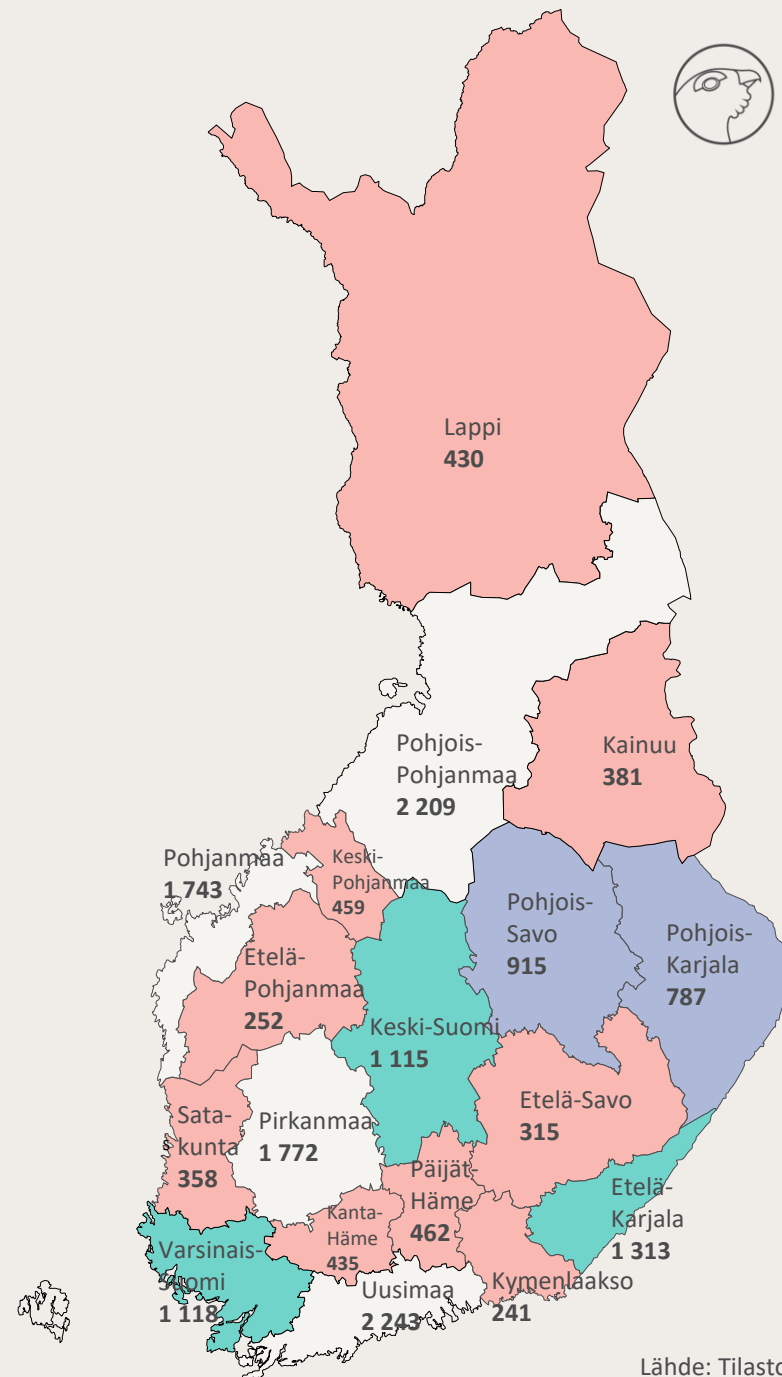
T&K-menot 2022, €/as.

Keski-Suomen T&K-menot ovat euromääräisesti mitaten maakuntien 6. suurimmat ja asukaslukuun suhteutettuna 7. suurimmat.

Maakunnan korkeakoulujen osuus koko maan korkeakoulusektorin T&K-menoista on 7,0 %, kun vastaava osuus yrityssektorilla on 2,9 %.

Yritysten osuus T&K-menoista on Keski-Suomessa 51 % ja koko maassa 68 %. Keski-Suomen yritysten T&K-panostuksiin tavoitellaan kasvua.

Jyväskylän seudun osuus T&K-menoista on 85 % ja Äänekosken 13 %. Äänekoskella T&K-toiminta nojaa vahvaan ja kehittyvään metsäbiotalouden ekosysteemiin.

Keski-Suomen kasvun kärjet

BIO- JA KIERTOTALOUS

- kestävät materiaalit ja materiaaliteknologiat kuten öljyä, muovia ja sementtiä korvaavat jalosteet, kemikaalit ja tuotteet
- puuvillaa ja synteettisiä materiaaleja korvaavat tekstiilikuidut
- biokaasun valmistus ja jakelu
- puurakentaminen ja puutuotteet
- biologisten ja teknologisten materiaalien kiertoratkaisut
- kiertotalouden palveluliiketoiminta
- kestävä ruokatuotanto

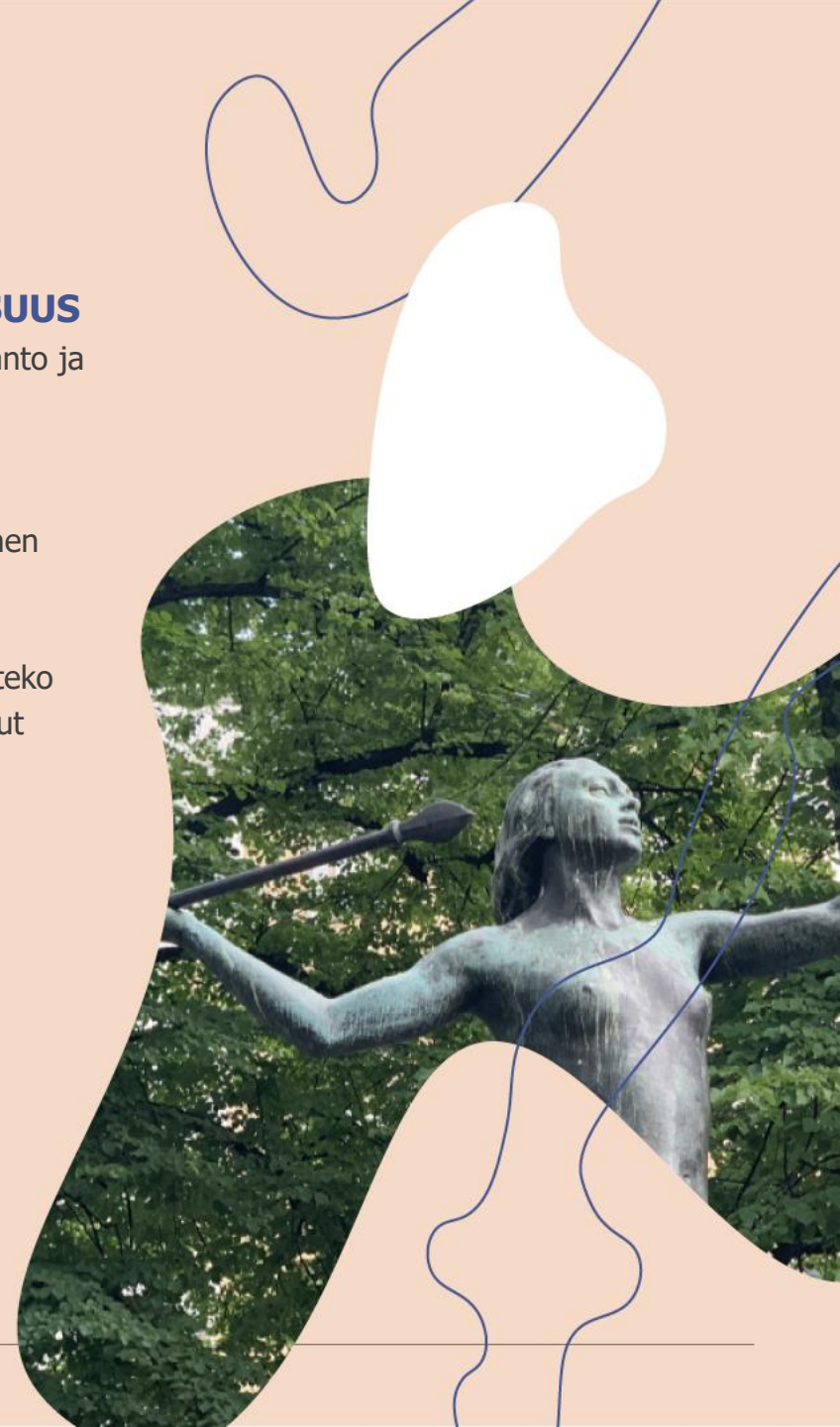
HYVÄ VOINTI

- hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut
- liikunta ja urheilu
- monialainen kuntoutus
- ihmisen hyvinvoinnin mittaaminen, diagnosointi ja seuranta
- kehitys, motivaatio, oppiminen ja oppimisvaikeudet
- ikääntymisen vaikutukset
- luonnon hyvinvointipalvelut
- luontomatkailu
- kulttuuri ja taide
- osallisuus ja yhteisöllisyys

UUDISTUVA TEOLLISUUS

- kestävät ja älykkäät tuotanto ja valmistusteknologiat
- uudet materiaalit ja kiertoratkaisut
- materiaalien funktionaalinen pinnoitus
- suurteholaskenta ja laskennallinen päätöksenteko
- robotiikka ja tekoälyohjatut järjestelmät
- data-analytiikka
- ohjelmistot
- palveluliiketoiminta

DIGITALISAATIO kyberturvallisuus, digitaaliset palvelut, esineiden ja teollisuuden internetit (IoT), tekoäly ja robotiikka lävistäen kaikki liiketoiminta alueet.

Kohti puolustus- ja turvallisuusteollisuusalan klusteria

- Keski-Suomella on **huomattava asema puolustushallinnon operatiivisena ja strategisena keskittymänä.**
- **Keski-Suomi tavoittelee Naton liittymissopimuksen edellyttämiä merkittäviä investointeja** puolustuksen infrastruktuuriin, osaamisresursseihin, kyberturvallisuuteen ja huoltovarmuuteen.
- **Valtiot lisäävät puolustusmenojaan.** Hankinnat tehdään suoraan ja välillisesti mm. teollisen yhteistyön kautta, josta Keski-Suomella on jo kokemusta. Naton jäsenenä yritykset voivat osallistua Naton yhteishankintoihin.
- Keski-Suomessa toimiville **puolustus- ja turvallisuusalan yrityksille on avautunut ja avautuu uusia liiketoimintamahdollisuuksia.** Keski-Suomen **kyberosaaminen** on tästä hyvä esimerkki. Puolustusteollisuus ja teknologiateollisuuden alat **vahvistavat kansallista huoltovarmuutta ja omavaraisuutta.**

Taloudessa paljon hyvää, esimerkkejä

Metsäbiotalouden ekosysteemi Äänekoskella vahvistuu. Metsä Woodin kertopuutehtaan investoinnin arvo on 300 M€. Se sijoittuu euromääräisesti Suomen suurimpien käynnissä olevien teollisuustyömaiden kärkeen. Rakennusvaiheen työllisyysvaikutukset ovat 1 000 htv. Valmistuttuaan tehdas työllistää suoraan 150 henkilöä ja 200 henkilöä arvoketjussa.

Traktorinvalmistaja Valtran vahva osaaminen sekä suunnittelu-, tutkimus- ja kehitystoiminnassa että kokoonpanossa tuo Suolahden tehtaalle merkittävän laajennuksen. Tuotantoon palkataan vuoden 2025 alussa 200 uutta työntekijää, ja voimansiirron tuotantovolyymi kaksinkertaistuu. Tällä hetkellä tehtaalla työskentelee 1 100 henkilöä.

Puolustusteollisuuden Patria ja Nammo Vihtavuori Oy investoivat ja laajentavat. Jämsän Halliin tehdään 8 000 neliön rakennus, jossa Patria aloittaa F35-hävittäjien eturunkojen kokoonpanon. Kiinteistö valmistuu vuoden 2025 alkupuolella. Patria ja Puolustusvoimat allekirjoittivat joulukuussa Suomen F-35-hävittäjähankkeen ylläpito- ja huoltokykyjen rakentamisesta. Palvelusopimuksen suora työllisyysvaikutus Jämsään vuosina 2023–2031 on 500 henkilötyövuotta. Nammo Vihtavuori Oy investoi yhteensä 52 M€ arvosta uuteen ruutitehtaan vakuumilinjastoon ja nallitehtaan rakentamiseen Laukaassa. Investoinnit toteutetaan vuosina 2024-2025.

Toyota perustaa 200 henkilöä työllistävän teknologiakeskuksen Jyväskylään. Noin 60 hehtaarin alueen kaavoitus on käynnissä.

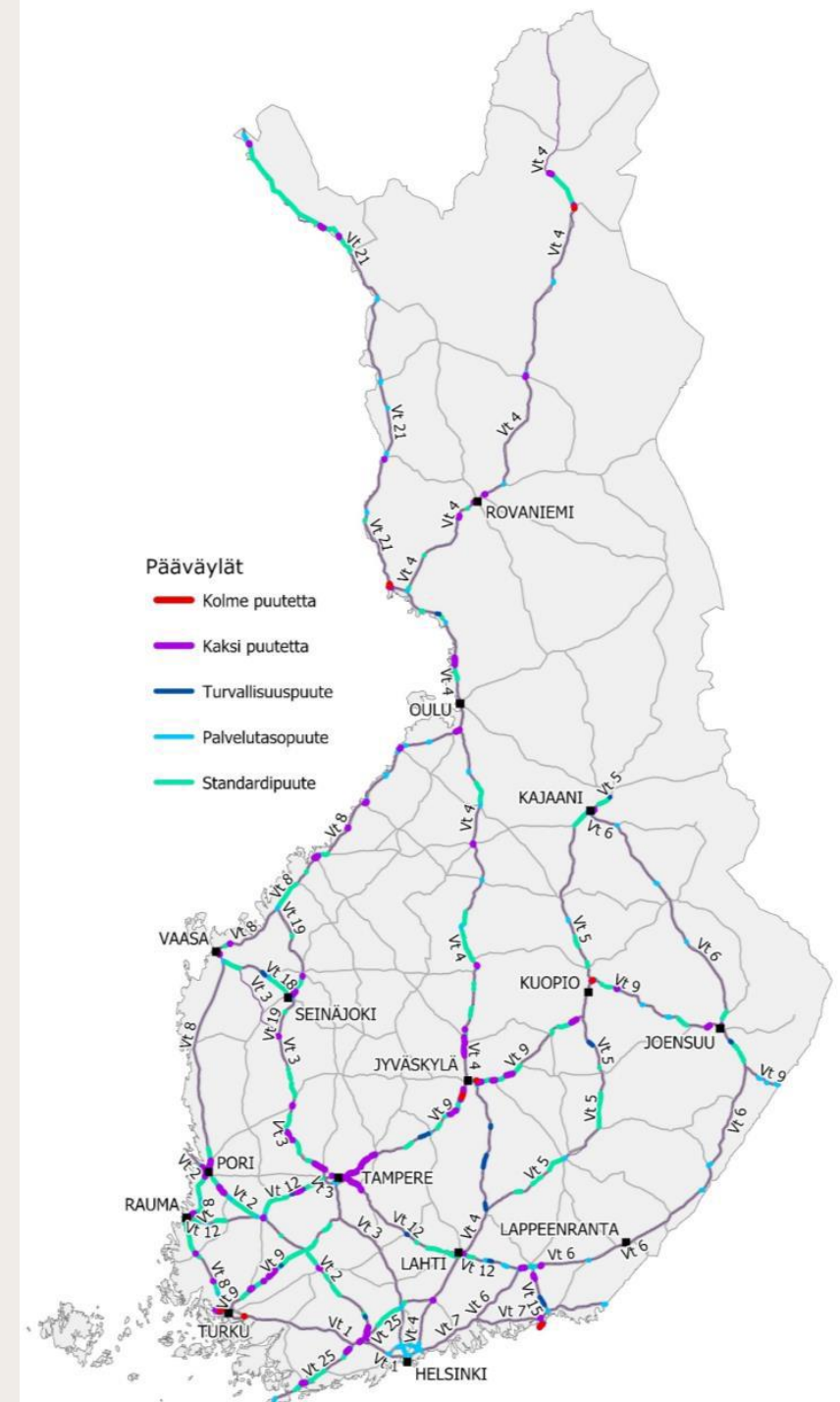
Matkailun valttikortti Jämsän Himos kasvaa voimakkaasti. Osuuskauppa Keskimaa rakentaa Himokseen 121 lomahuoneistoa ja ravintolan. Investoinnin arvo on 32 M€. Kokonaisuus valmistuu loppuvuonna 2025.

Jyväskylän Hippos-liikuntakeskittymä on käynnistymässä. Sisäliikuntakeskuksen rakentaminen alkaa lähiviikkoina. Osaamiskeskuksen ja jäähallikeskittymän investoinnista päätetään tänä vuonna. Sisäliikuntakeskus, osaamiskeskus ja jäähalli ovat kukin 60 M€ investointeja.

Tuulivoimahankkeet etenevät. Maakunnassa on vireillä eli OYK / YVA-vaiheessa 216 tuulivoimalaa, joiden keskimääräisesti arvioitu teho on yhteensä 1800 MW. Tuulivoima sijoittuu valtaosin pohjoiseen Keski-Suomeen.

Saavutettavuuden edistäminen

- Päärataan kytkeytyvä **Tampere-Jyväskylä rataosa** on Keski-Suomen saavutettavuuden ja kasvun kannalta tärkein raideliikenneyhteys. Yhteys on merkittävä niin vientiteollisuudelle kuin henkilöliikenteelle. Rataosa kuuluu pääväyliin ja on osa TEN-T -kattavaa verkkoa. Kehittämistarpeet liittyvät häiriöherkkyyden vähentämiseen, kapasiteetin riittävyyden varmistamiseen sekä henkilöliikenteen matka-ajan lyhentämiseen.
- **Vt 4 Vaajakosken kohdalla** on osa tärkeää valtakunnallista päätieyhteyttä sekä kansainvälistä TEN-T-ydinverkkoa pääkaupunkiseudulta Keski-Suomen kautta Pohjois-Suomeen. Tieosuus toimii Jyväskylän eteläisenä sisääntuloväylänä välittäen sekä pitkämatkaista, seudullista että paikallista liikennettä.
- **Lentoliikenne** varmistaa Keski-Suomen kansainvälisen saavutettavuuden. Jyväskylä-Helsinki lentoyhteys sähköisen lentoliikenteen pilottikohteeksi.
- Toimintavarmojen ja nopeiden **tietoliikenneyhteyksien saatavuus** kotitalouksille ja yrityksille on ehdoton digitaalisen saavutettavuuden edellytys Keski-Suomessa. Kiinteän verkon laajakaistakattavuudessa Keski-Suomi on jäänyt jälkeen.

Panostukset luonto- ja ilmastotiedolla johtamiseen

Energiaselvitys

Selvitetään Keski-Suomen energian-tuotannon ja -käytön nykytilannetta maakunnallisella energiataseella. Selvitetään maakunnallinen aurinkoenergia-potentiaali sekä energiamurroksen tilannetta. Arvioidaan maankäytön ohjauksen ja kaavoituksen tarpeita murroksen edistämisessä.

Luonnon tila

Selvitetään Keski-Suomen luontotyyppien ja lajiston tilannetta kokoamalla yhteen olemassa olevaa tietoa ja täydentämällä sitä uusilla analyyseillä.

Hiilinielut ja-varastot

Selvitetään Keski-Suomen hiilinielujen ja -varastojen tilaa nyt ja tulevaisuudessa. Nykytilan laskennan jälkeen tunnistetaan tärkeimpiä tulevia muutostekijöitä ja luodaan niiden pohjalta kolme kehitysskenaariota

Viherrakenne maakuntakaavassa

Tarkastellaan olemassa olevaa maakuntakaavaa viherrakenteen näkökulmasta. Selvitetään tarvetta ja tapaa lisätä viherrakenne-ajattelua maakuntakaava-prosessiin mm. tukemaan maakunnan monimuotoisuustavoitetta.

Luonto- ja ilmastotiekartta

Täydennetään Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 -tiekartasta Luonto- ja ilmastotiekartta, joka huomioi ilmastomuutoksen hillinnän lisäksi ilmastomuutokseen sopeutumisen sekä luontokadon torjunnan.

KESKI-SUOMEN LIITTO

KIITOS!

